

Τι εστίν έργον άρχοντος

Σε μια όχι ιδιαίτερα γνωστή επιστολή του με τίτλο «Τι εστίν έργον άρχοντος» ο Πατριάρχης Φώτιος, η σημαντικότερη πνευματική μορφή του Βυζαντίου τον 9ο αιώνα μ.Χ., κατέθετε το απόσταγμα της δικής του αντίληψης και εμπειρίας για τα καθήκοντα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η πολιτική ηγεσία.

Η κυκλοφορία από τις εκδόσεις Αρμός αυτού του δείγματος της «παραινετικής φιλολογίας», την οποία είχε εγκαινιάσει ο Πλάτων στον Πολιτικό του, για να ακολουθήσουν κατόπιν ο Ισοκράτης, ο Σενέκας και άλλοι στοχαστές, μας δίνει την ευκαιρία να αναφερθούμε σε ορισμένες από τις πρακτικές συμβουλές ή οδηγίες που διατυπώνει ο Φώτιος, οι οποίες διατηρούν μια διαχρονική ισχύ και αξία. Η υπόμνηση αυτή δεν είναι διόλου περιττή και στις

μέρες μας, όπως επισήμαινε με διορατικότητα σε σχετική αρθρογραφία του στο «ΒΗΜΑ» τον Σεπτέμβριο του 1996 ο αείμνηστος Μάριος Πλωρίτης.

Η αριστοτελική επισήμανση ότι τον καλό ή κακό άρχοντα τον φανερώνει ο τρόπος με τον οποίο ασκεί την εξουσία («αρχή άνδρα δείξει») είναι το πρώτο σημείο από το οποίο εγκαινιάζει και τη δική του νοουθεσία ο Φώτιος. Γιατί η εξουσία είναι ένας καθρέφτης («κάτοπτρον ηγεμόνος»), που δείχνει την πραγματική αξία ή απαξία του κάθε ηγήτορα. Εκεί δοκιμάζονται οι ψυχικές αντοχές και οι πνευματικές του δυνατότητες.

Του ΑΝΤΩΝΗ ΜΑΚΡΥΔΗΜΗΤΡΗ*

Απαιτείται, λοιπόν, συστηματική προετοιμασία, πνευματική άσκηση και περισυλλογή, αλλά και συναναστροφή με συνετούς και έμπειρους ανθρώπους. Γιατί αυτοί πρέπει να αποτελούν «υπογραμμόν και παράδειγμα» για τους πολίτες.

Ο Φώτιος δίνει οδηγίες ακόμα και για τη σωστή εμφάνιση, την κίνηση και την ομιλία των δημόσιων προσώπων που πρέπει να συμπεριφέρονται με τάξη και συμμετρία («ως αρετήν την μεσότητα διώκειν»). Όχι με νεύρα και παρορμητικότητα, αλλ' ούτε με νωθρότητα και βαρυθυμία, πομπώδες ύφος και εντυπωσιασμό. Συνιστά να αποφεύγεται η αυθάδεια των διασκεδάσεων και τα «ολισθήματα της γλώσσας», γιατί όταν η γλώσσα γλιστρά και λαθεύει «μπορεί να κάνει μεγάλη ζημιά διακυβεύοντας τα πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή». Η γλώσσα που δεν δαμάζεται καταλήγει στη δυστυχία, έγραψε στις «Βάκχες» ο Ευριπίδης.

Ο πολιτικός αρχηγός, τονίζει ο Φώτιος, δεν πρέπει να περιμένει να ακούει από τους φίλους και συνεργάτες του τα ευχάριστα αλλά την αλήθεια. Ωστε να είναι σε θέση και ο ίδιος να έχει επίγνωση των πραγματικών διαστάσεων των προβλημάτων του τόπου και του λαού που καλείται να υπηρετήσει. Η ποιότητα της εξου-

σίας συναρτάται με τη σύνεση των πολιτικών και τη συναίνεση των πολιτών. Ομως, αυτή δεν αποκτάται με την αυταρχικότητα και την πυγμή, αλλά με την αυστηρότητα της σκέψης, τη σταθερότητα και την υπευθυνότητα των αποφάσεων.

Στο σημείο αυτό (την 48η παράγραφο της επιστολής του) ο Φώτιος εκθέτει την ωριμότερη, νομίζω, σκέψη και παραίνεσή του. «Κάποιοι λένε», γράφει, «ότι η αρετή του άρχοντα φαίνεται από το ότι μπορεί να μετατρέψει μια πόλη από μικρή σε μεγάλη. Εγώ θα έλεγα ότι η αρετή του άρχοντα φαίνεται περισσότερο από το ότι μπορεί να μετατρέψει μια πόλη από φαύλη σε χρηστή». Δηλαδή, να απαλλάξει τη χώρα και την πολιτεία του από φαυλότητες και διαφθορές, από ευτέλειες και μηδαμινότητες που την ταλαιπωρούν. Γιατί αυτά είναι τα σαθρά θεμέλια που δεν διασφαλίζουν, αλλά κλονίζουν τη σταθερότητα και την ευημερία ενός τόπου.

*Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

INTERNET ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ

Μπορεί να κατηγορήσει κανείς το Διαδίκτυο για τις αυτοκτονίες νέων ανθρώπων που επικοινωνούσαν μέσω ιστοσελίδας κοινωνικής δικτύωσης;

Το Ιντερνετ επιτρέπει τη διάδοση των ειδήσεων για ανθρώπους που είναι παρόμοιοι με εμάς. Θα περίμενε κανείς ότι θα ήταν ένα ισχυρό μέσο για τη μετάδοση του «ιού» της αυτοκτονίας.

Είναι, βέβαια, γελοίο να κατηγορούμε το Ιντερνετ, ακόμα και αν ήμαστε βέβαιοι για τις ακριβείς συνθήκες υπό τις οποίες έγιναν όλες οι πρόσφατες τραγικές αυτοκτονίες. Δεν μπορεί να μιλά κανείς για το Ιντερνετ σαν να ήταν κάποιος άνθρωπος ικανός να κατηγορηθεί για ηθική αυτουργία. Και γνωρίζουμε καλά ότι αυτού του είδους οι θάνατοι λαμβάνουν χώρα εδώ και αιώνες, χωρίς την ύπαρξη του Ιντερνετ.

Εντούτοις, υπάρχουν λόγοι να πιστέψουμε ότι στην εποχή του Ιντερνετ θα δούμε πολύ περισσότερους.

THE TIMES

Ο λιγνίτης, ο ενεργειακός πλούτος της χώρας, μπορεί να περιμένει...

Στο προηγούμενο ραντεβού μας στη στήλη αυτή, με αφορμή το ιστορικό ρεκόρ της τιμής του πετρελαίου, μιλούσαμε για την ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης από εισαγόμενα καύσιμα και την ανάγκη να εξασφαλίσουμε φθηνή, διαθέσιμη, καθαρή και, ει δυνατόν, εγχώρια πρώτη ύλη για παραγωγή ενέργειας. Η χώρα μας στηρίζεται ενεργειακά κατά 70% σε εισαγόμενο πετρέλαιο και φυσικό αέριο. «Εγχώριες» πρώτες ύλες είναι ο λιγνίτης και οι Ανανεώσιμες Πηγές (ΑΠΕ). Κι ενώ οι ΑΠΕ κατέχουν ένα μικρό μερίδιο στην ηλεκτροπαραγωγή (10,3% το 2005), στο λιγνίτη βασίζεται το 60-70%. Ωστόσο, τα σενάρια χρήσης του λιγνίτη προκαλούν αντικρουόμενες αντιδράσεις.

«Ο λιγνίτης είναι εθνικός

πλούτος, μια φθηνή και εύκολα διαθέσιμη πρώτη ύλη», λένε οι υποστηρικτές, στηρίζοντας τις νέες επενδύσεις.

«Ο λιγνίτης βρομίζει», λένε οι πολέμιοι και δίνουν στοιχεία για τις υψηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO2) αλλά και άλλων ατμοσφαιρικών ρύπων των λιγνιτικών μονάδων.

«Ο λιγνίτης μάς δίνει δουλειά» αγωνιούν οι κάτοικοι των περιοχών με μονάδες λιγνίτη.

Πράγματι, μιλάμε για μια από τις κυριότερες πηγές ενέργειας παγκοσμίως, με τεράστια βεβαιωμένα κοιτάσματα που επαρκούν για πολλές δεκαετίες ακόμα. Η ζήτησή του αυξάνει διεθνώς, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στην Ε.Ε. αναμένεται ότι μέχρι το 2030 διπλάσια ποσότητα ηλεκτρισμού θα παράγεται από άνθρακα.

Με την επιδεινούμενη απειλή

των κλιματικών αλλαγών, η εξεύρεση τεχνολογιών για δέσμευση και αποθήκευση του CO2 από τα φουγάρα της βιομηχανίας αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τους επιστήμονες. Εξάλλου, για κάθε τόνο CO2 που εκλύει η βιομηχανία, πληρώνει ακριβά στο χρηματιστήριο ρύπων. Για περιβαλλοντικούς και οικονομικούς λόγους, λοιπόν, η παγκόσμια έρευνα στον τομέα αυτό έχει υψηλή προτεραιότητα και μάλιστα και από εταιρίες-κολοσσούς, όπως η BP, η Exxon-Mobil, η Shell. Αναμένεται

ότι σύντομα θα είναι δυνατή η ευρεία βιομηχανική εφαρμογή. Μάλιστα, η Ε.Ε. προτείνει όλα τα νέα εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής να κατασκευάζονται έτσι

ώστε να μπορούν να δεχθούν μέχρι το 2020 τις νέες αυτές τεχνολογίες.

Γιατί, λοιπόν, να μην περιμένουμε μερικά χρόνια για την αξιοποίηση του ελληνικού λιγνίτη; Γιατί να τον ξοδέψουμε τώρα και να μην τον κρατήσουμε για τις επόμενες γενιές, όταν η αξιοποίησή του θα μπορεί να γίνει πολύ αποδοτικότερα, οικονομικότερα, χωρίς το χαράτσι του CO2 και με καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις; Ως τότε μπορούμε να δώσουμε έμφαση στην ηλεκτροπαραγωγή από φυσικό αέριο ή βιομάζα ή συνδυασμό τους.

Μάλιστα, η βιομάζα βοηθάει σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης σε αγροτικές και

δασικές περιοχές αλλά και στην αποκεντρωμένη και μικρότερης κλίμακας παραγωγή ηλεκτρισμού που αποτελεί τη σύγχρονη τάση. Αλλωστε, δεσμευόμαστε προς την Ε.Ε., ως το 2010, να παράγουμε το 20,1% του ηλεκτρισμού μας από Ανανεώσιμες Πηγές, αλλά και να επαναπροσδιορίσουμε συνολικά τους στόχους των ΑΠΕ για το 2020.

Μια στροφή προς τη βιομάζα θα μας βοηθούσε πολλαπλά αλλά μέχρι στιγμής φαίνεται να μένει έξω από τη συζήτηση, όταν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες έχει ήδη αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης, αύξησης του ΑΕΠ, της απασχόλησης, των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Γιατί όχι και σ' εμάς;

*Χημικός μηχανικός, σύμβουλος σε θέματα Ενέργειας, Περιβάλλοντος και Ανάπτυξης

Της ΛΙΑΝΑΣ ΓΟΥΤΑ*